

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2019-2020

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Denisa Matanelli

**Užívání návykových látek bývalými vězni ve věznicích
hlavního města Prahy**

Praha 2020

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2019-2020

BACHELOR THESIS

Denisa Matanelli

**Usage of Addictive Substances by Ex Prisoners in Prague
Prisons**

Prague 2020

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky .....

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., za odborné rady a užitečné poznatky.
Dále děkuji respondentům za jejich spolupráci a ochotu podílet se na výzkumu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá drogovou problematikou v pražských věznicích. Seznamuje čtenáře jak s odbornou literaturou, tak s výzkumy v teoretické části a v neposlední řadě s provedeným výzkumem v části praktické. Bakalářská práce má za prvotní úkol zjistit míru užívání návykových látek v pražských věznicích, nejčastěji užívanou látku a na závěr způsob, jakým se vězni k látkám dostanou. Pro tento výzkum byla zvolena metoda rozhovoru, kdy sami bývalí vězni popisují situaci ze své vlastní zkušenosti.

Klíčová slova

Návykové látky, pachatel, rozhovor, uživatel, vězeň, věznice, závislost.

Annotation

The bachelor thesis focuses on drug problems in Prague prisons. The thesis presents the reader with the fundamental literature, as well as the research in the practical section. The main aim is to analyse the rate of usage of addictive substances in Prague prisons, to determine the most commonly used substances, also to identify the means by which the prisoners get to the drugs. An interview was chosen as the main method for the means of this research.

Keywords

Addiction, addictive substances, interview, offender, prison, prisoner, user.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 DROGOVÁ PROBLEMATIKA.....	11
1.1 Charakteristika drog.....	11
1.1.1 Tabák.....	11
1.1.2 Alkohol.....	12
1.1.3 léčiva s psychotropním účinkem.....	12
1.1.4 Opiátové látky.....	12
1.1.5 Těkavé látky.....	13
1.1.6 Stimulační látky.....	13
1.1.7 konopné látky.....	14
1.1.8 Halucinogenní látky.....	14
1.2 Prevence.....	15
1.2.1 Primární prevence.....	15
1.2.2 Sekundární prevence.....	16
1.2.3 Terciární prevence.....	16
1.3 Typologie uživatele.....	16
1.3.1 Experimentátor.....	17
1.3.2 Rekreační uživatel.....	17
1.3.3 Pravidelný uživatel.....	17
1.3.4 Problémový uživatel.....	17
1.3.5 Závislý uživatel.....	18
1.4 Závislost.....	18
1.4.1 vznik závislosti na psychotropních látkách.....	18
1.4.2 příznaky.....	19
1.5 Systém péče.....	20
1.5.1 Terénní programy.....	20
1.5.2 Nízkoprahová kontaktní centra.....	20
1.5.3 Substituční léčba.....	21
1.5.4 Terapeutické komunity.....	21
2 TRESTNÁ ČINNOST.....	22
2.1 Trestný čin.....	22
2.2 Pachatel trestného činu.....	23

2.2.1	Spolupachatel trestného činu	24
2.2.2	Účastník trestného činu.....	24
3	VĚZEŇSTVÍ	25
3.1	Vězeňská služba.....	25
3.2	Vazební věznice	25
3.3	Věznice	26
3.3.1	Programy zacházení	26
3.4	Drogová problematika ve věznicích	27
3.5	Postpenitenciární péče	28
3.5.1	Sociální kurátor.....	28
3.5.2	státní sociální podpora	28
3.5.3	Probační a mediační služba.....	29
	PRAKTICKÁ ČÁST	30
4	METODIKA VÝZKUMU.....	30
4.1	Výzkumný cíl.....	30
4.2	Výzkumná otázka	30
4.3	Kvalitativní výzkum	31
4.4	Metoda získávání dat	31
4.5	Etika výzkumu	32
5	ROZHOVORY	34
5.1	Výběr výzkumného vzorku.....	34
5.2	Průběh rozhovorů.....	35
5.3	Kódování rozhovorů	38
6	INTERPRETACE A VÝSLEDKY VÝZKUMNÉ OTÁZKY	42
6.1	Interpretace výsledků.....	42
6.2	Vyhodnocení výzkumné otázky.....	48
	ZÁVĚR	49
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	51
	SEZNAM ZKRATEK	54
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	55

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá užíváním návykových látek bývalými vězni ve věznicích, konkrétně hlavního města Prahy. Tato práce přináší ucelený přehled informací o věznicích v České republice a drogové problematice, která je s tím spojena.

Bakalářská práce je rozčleněna do dvou částí, na část teoretickou a praktickou, které dále tvoří kapitoly a podkapitoly. Teoretická část tvoří tři kapitoly. První kapitola bakalářské práce charakterizuje jednotlivé typy legálních a nejčastěji užívaných nelegálních návykových látek a jejich aplikaci uživateli a popisuje typologii pachatelů trestných činů, charakterizuje pojem závislost a její příčiny a stručně vymezuje některá ze zařízení pro uživatele návykových látek. Druhá kapitola teoretické části předkládá čtenářům náhled o trestné činnosti, charakterizuje pachatele a ostatní účastníky s trestnou činností spojené. Třetí kapitola se zabývá vězeňstvím v České republice, předkládá jednotlivé typy věznic a také se zaměřuje na vězeňskou službu. Tato kapitola se ve svých podkapitolách vyjadřuje k drogové problematice, která se za svými zdi vyskytuje a informuje čtenáře o pracovních a vzdělávacích aktivitách, které mají kladný vliv na vězně. V poslední kapitole je vyjmenována a stručně charakterizována postpenitenciární péče, která je bývalým vězňům poskytována.

Cílem teoretické části je na základě odborné literatury uceleně popsat a informovat o drogové problematice, vymezit termín trest a jeho typy, popsat vězeňství a informovat čtenáře o problematice drog ve vězeňském prostředí.

Praktická část seznamuje čtenáře s výzkumem, který byl realizován s bývalými vězni a orientuje se na vězeňské prostředí a užívání návykových látek přímo v pražských věznicích. Praktická část bakalářské práce aplikuje znalosti metodologie do praxe pomocí kvalitativního výzkumu, který byl zrealizován formou strukturovaného rozhovoru, jehož otázky byly zaměřeny na zkušenosti a chování respondentů.

Strukturovaný rozhovor byl proveden celkem s šesti respondenty v jednom zařízení. Průběh rozhovorů je v praktické části zaznamenán a podrobně rozepsán. Dále probíhá analýza a kódování těchto rozhovorů.

Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit míru užívání návykových látek ve věznicích hlavního města Prahy.

Pro tuto bakalářskou práci byla stanovena jedna výzkumná otázka, která je v závěru praktické části vyhodnocena.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DROGOVÁ PROBLEMATIKA

První kapitola teoretické části bakalářské práce vymezuje stručnou charakteristiku drog a následně uvádí způsob jejich členění. V podkapitole jsou popsány skupiny psychoaktivních látek, možnost jejich aplikace a rizikovost spjatá s jejich užíváním. Následující podkapitola představuje typy prevence a jejich využití v praxi. Třetí podkapitola vymezuje jednotlivé typy uživatelů a jejich vztah k psychoaktivním látkám. Čtvrtá podkapitola předkládá pojem závislost, popisuje její složky a charakterizuje její příznaky. Poslední podkapitola se zaměřuje na zařízení a služby, které jsou určeny pro všechny typy uživatelů návykových látek.

1.1 Charakteristika drog

Drogou se rozumí látka, kterou charakterizují dva základní znaky. První z nich míří na psychiku uživatele, jejímž užíváním se mění duševní stav jedince, jeho myšlení a pohled na život. Druhým znakem je eventuální závislost na látce, jelikož droga má v sobě účinky, které vedou uživatele k opakovanému užívání návykových látek. Psychoaktivní látky se dělí dle toho, jaký je jejich hlavní účinek v obvyklém množství užívání. V této kategorii se rozlišují tři skupiny látek a to do tlumivých, stimulačních a halucinogenních kategorií. Dále mohou být psychoaktivní látky rozlišeny dle míry rizika a to na látky měkké a na látky tvrdé. (Kalina a kol., 2008, s. 339) Též můžeme látky dělit na látky legální a nelegální. Psychotropní látky jsou seřazeny dle legality a nelegality. Nelegální látky jsou uspořádány dle četnosti výskytu užívání u respondentů zapojených do výzkumu praktické části.

1.1.1 Tabák

Látka, která vyvolává psychotropní účinky a je obsažena v tabáku se nazývá nikotin. Látka nikotin je považována za silně toxickou látku. (Kalina a kol., 2008, s. 364) Způsob užití je nejčastěji inhalací, tedy kouřením. Méně častým způsobem může být tato látka aplikována per os - žvýkáním tabáku. Nikotin podporuje vyšší koncentraci, napomáhá bdělosti, tlumí útočnost. (Kalina a kol., 2008, s. 365)

Užíváním tabáku se prohlubuje pravděpodobnost k závislosti na látce po stránce psychické, ale i fyzické. Dále závislost může doprovázet i nádor na plicích či potíže se srdečními tepny. (Kalina a kol., 2008, s. 367)

1.1.2 Alkohol

Alkohol či etylalkohol – etanol, vzniká tím, že se zkvasí sacharidy buď z ovoce, či z obilovin a brambor. Alkohol tvoří společně s nikotinem skupinu legálních látek. Účinky této látky jsou rozděleny do čtyř fází. Prvá fáze je formou mírné opilosti, kdy uživatel může pociťovat stimulační účinky, které doprovází větší sebevědomí, odhodlání, zábava a lepší nálada. Užívání alkoholu, ve větší míře vede k tlumivým účinkům a k těžké intoxikaci. Uživatel se může dostat do stavu, ve kterém je v ohrožení ztráta vědomí. Alkohol spadá do té skupiny psychotropních látek, které jsou považované za tvrdé a hrozí při vyšší míře užívání psychická i fyzická závislost. (Kalina a kol., 2008, s. 341)

1.1.3 Léčiva s psychotropním účinkem

Psychoaktivní látky v této skupině jsou různorodé, nejčastěji se jedná o opioidy, dále se jedná o sedativa, hypnotika a anxiolytika. Jelikož opioidy, jsou charakterizovány v nadcházející kapitole, bude naše pozornost směřovat ke třem posledním.

Sedativa, hypnotika a anxiolytika. Tyto látky se specializují na utlumení mozku, uklidnění a podporu spánku. (Kalina a kol., 2008, s. 351) Benzodiazepin je látka v lékařství nejvíce užívaná a v dnešní době do ní spadá většina anxiolytik. (SANANIM, 2007, s. 146)

1.1.4 Opiátové látky

Opioidy spadají do skupiny tlumivých látek. Jméno této skupiny psychotropních látek je odvozeno dle zaslé šťávy nedozrálých makovic, tedy opia. Opiátové látky jsou druhu přírodního, mezi tyto látky spadají alkaloidy morfium a kodein. Dále i druhu polysyntetického a syntetického, do jejichž skupiny patří heroin, ketamin, metadon, buprenorfin, který je účinnou látkou subutexu a braun, který byl v Čechách

velice zneužívaný do roku 1989. Na těchto látkách je vysoká rizikovost závislosti. (Kalina a kol., 2008, s. 344)

Nejčastějším a nejrizikovějším způsobem aplikace těchto látek je intravenózním způsobem neboli injekčním užitím. Dále mohou uživatele látky aplikovat intranazálně neboli látky šňupat, kouřit přes aluminiovou fólii. (Kalina a kol., 2008, s. 345)

1.1.5 Těkavé látky

Těkavé látky patří do skupin látek, které jsou nejnebezpečnější, je zde vysoká míra vzniku závislosti, ale také předávkování. Tato psychotropní látka je užívána spíše jako látka vedlejší, kdy jejímu uživateli nestačí účinky z prvotní psychotropní látky. Představiteli těchto těkavých látek je toluen, aceton a chloroform. Tuto látku uživatel užívá pomocí inhalace, látku tedy vdechuje nejčastěji přes kus textilu, který je tímto napuštěn. Těkavé látky jsou na bázi opilsti. Uživatel je nejdříve obklopen změnami vnímání, kdy následně nastupuje ospalost a poté co odezní intoxikace, přichází vedlejší účinky této látky, a to je kocovina. (Kalina, 2008, s. 360)

1.1.6 Stimulační látky

Stimulační látky či psychomotorická stimulancia mají veliký vliv na náš mozek a centrální nervovou soustavu (CNS). Účinky vypuštěné stimulancii do těla mají vliv na naše hormony. Jsou jimi dopamin, noradrenalin a serotonin. Představiteli stimulačních látek jsou metamfetamin neboli pervitin, amfetamin a kokain. Do této skupiny můžeme zahrnout i MDMA – extázi, která již pro tuto skupinu není tak charakteristická. Při vyšší dávce se její účinky stávají halucinogenními. Mezi stavy vyvolané stimulačními látkami patří zvýšení aktivity jak na psychické, tak fyzické úrovni, dotyčný po užití látek nemá pomyslení na jídlo, nepřevládá ho pocit únavy či chuť na spánek. (Kalina a kol., 2003, s. 164) Užívání stimulancií může vést k duševní poruše, jejímž výsledkem může být přehnaná podezíravost, obavy z útoku a vystoupení z reality. Aplikovat lze látky nitrožilně, kdy se vyskytuje vysoké riziko nákazy HIV, pokud se jedná o nesterilní jehlu, či žloutenkou typu C. Méně rizikový je intranazální způsob užití. (SANANIM, 2007, s. 168)

Uživatelé stimulačních drog se mohou potýkat spíše s psychickou nežli se somatickou závislostí, která se objeví velice rychle. Stimulancia představují obrovskou zátěž na oběhovou soustavu. (SANANIM, 2007, s. 167)

1.1.7 Konopné látky

Konopné látky jsou přírodního charakteru, jehož účinky jsou halucinogenní. Tyto látky spadají pod druh nazývaný se Cannabis. Druhy, které vlastní psychotropní účinky, se nazývají Cannabis sativa, Cannabis indica a Cannabis ruderalis. Nejaktivnější látkou u konopných drog je delta 9-trans-tetrahydrocannabinol (THC). (Kalina a kol., 2008, s. 351) Konopné látky zastupují marihuana, hašiš a hašišový olej. (Kalina a kol., 2008, s. 353)

Nejtypičtější styl užívání konopných látek je kouření, dále to může být i per os, kdy účinek psychotropní látky se dostává později a je mnohem delší. Uživatel se po užití dostává do uklidnění, směje se. Rizikovost duševní závislosti na těchto psychoaktivních látkách je minimální, somatická nevzniká vůbec. (Kalina a kol., 2008, s. 353)

1.1.8 Halucinogenní látky

Jedná se o soubor látek přírodního i syntetického charakteru. Přírodní látky jsou buď z živočišného či rostlinného původu. Mezi ně patří například mezkalin, psilocybin či bufetenin. Mezi uměle vytvořené halucinogenní látky patří například LSD. (Kalina, 2003, s. 169) Podstatné je, aby uživatel při užívání látek tohoto charakteru byl ve vyrovnané a dobře naladěné náladě, důležitým bodem je i prostředí, ve kterém se dotyčný nachází. Pokud jsou obě podmínky splněny, předpokládá se, že látka bude mít pozitivní průběh při intoxikaci. Pokud tomu tak nebude, nastává „bad trip“ tedy negativní zkušenost, která může ohrozit duševní zdraví uživatele. Táto látka je spíše užívána jako doprovodná látka k látce hlavní. Pověšinou se tyto látky objevují na tanečních scénách. (SANANIM, 2007, s. 157)

1.2 Prevence

Prevenčí se rozumí soubor opatření, která zamezují vznik nežádoucích vlivů. Ve spojení s drogovou problematikou existuje indikovaná prevence, která je již orientovaná na cílovou skupinu drogových uživatelů. (Valenta a kolektiv, 2015, s. 155)

Člověk je vnímán jako ucelená osobnost, která má v sobě zabudovaný bio-psycho-sociálně-spirituální model a každou složku osobnosti je nutno rozvíjet. Každá prevence dle jeho stupně se na tento model zaměřuje. (Kalina a kolektiv, 2008, s. 17)

Prevence se dělí na tři základní typy. První z nich je prevence primární, která je pro drogovou problematiku tou nejdůležitější. Po primární prevenci následuje sekundární a terciární. Dle motivace a potřeb uživatele, podle kterých uživatel začal užívat návykové látky, se musí vybrat vhodný program prevence pro jeho léčbu. (Kalina a kol. 2008, s. 18)

1.2.1 Primární prevence

Primární prevence má za cíl ochránit společnost před zahájením užívání návykových látek nebo alespoň užívání těchto látek odložit na vyšší věk potenciálního uživatele. (Kalina a kolektiv, 2003, s. 17) Primární prevence se na rozdíl od prevence sekundární a terciární orientuje na populaci či cílovou skupinu, která zatím není v kontaktu s návykovými látkami. Klade si za cíl v rámci svých nástrojů přispět ke zdravější společnosti a tím jí ochránit před poruchou zdraví, přičemž sekundární i terciární prevence již předpokládají, že u uživatele návykových látek proběhla duševní či jiná zdravotní porucha. (Kalina a kol., 2003, s. 276)

Jedno z nejdůležitějších prostředí pro primární prevenci je rodina – domov a informování tak rodičů o psychotropních látkách, kdekoliv, kde se rodiče – dospělí lidé pohybují, ať už to je v zaměstnání či na zájmových aktivitách. (Kalina, 2003, s. 278) Primární prevence se uskutečňuje zejména formou programů, které se realizují nejčastěji ve školách a staly se zásadní pro primární prevenci. Ale nejsou tu jen rodiče či pedagogové, skrz které se dětem a mládeži dostaly do povědomí informace o drogách. Pro primární prevenci je důležité získat osobu, takzvaného intermediátora. Intermediátor je osoba, která má kladný vliv na druhé, je věrohodný a bývá vzorem pro

ostatní. Může jím být vedoucí dětského kroužku, instruktor, známé osobnosti anebo třeba sociální pracovníci, kteří sami mají přehled o drogové politice. (Kalina, 2003, s. 279)

1.2.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence zahrnuje léčbu, zaměřuje se na osoby, které jsou již zasaženy užíváním návykových látek a mohly se na nich stát závislými. (Kalina a kol., 2003, s. 17) Tato prevence se vztahuje v první řadě na uživatele návykových látek, ale je pro léčbu důležitá i spolupráce příbuzenstva či blízkých osob uživatele. Léčení se zaměřuje na odpoutání uživatele od okolí či prostředí, ve kterém se k návykové látce dostal, zamyšlením se nad situacemi, špatnými životními rozhodnutími, které v rámci užívání návykových látek učinil a komu tím ublížil. V rámci léčby se snaží znovu nacházet své city a emoce a jejich přiměřený projev. Uživatel se snaží znovu najít význam života a jeho hodnot, soustředí se na hledání prostředků, jak změnit svůj život k lepšímu a získané nové hodnoty si tak udržet. (Kalina a kol., 2008, s. 20)

1.2.3 Terciární prevence

Terciární prevence se zaměřuje na osoby, které již návykovým látkám podlehly. Tato prevence se snaží předcházet hlubokým sociálním a zdravotním dopadům v důsledku nadměrného užívání návykových látek. (Kalina a kol., 2003, s. 17)

V terciární prevenci se setkáváme s pojmem harm reduction. Nejedná se o boj proti poptávce návykových látek, ale představuje to program, který minimalizuje škody, které byly spáchány v souvislosti s užitím psychoaktivních látek jak na uživateli, tak i na společnosti. Jedná se zejména o program výměny jehel, aby bylo zabráněno šíření sexuálně přenosných nemocí anebo žloutenky. (Kalina a kol., 2001, s. 43)

1.3 Typologie uživatele

V důsledku užívání návykových látek se mění naše vědomí, což se pro lidstvo stalo atraktivním a stalo se i důvodem, proč člověk drogu vyhledává. Výzkumy, které byly provedeny, prokazují, že čím dříve se jedinec dostane do kontaktu s alkoholem či tabákem, tím dříve získá přístup k nelegálním látkám. (SANANIM, 2007, str. 15)

Závislost na nealkoholových látkách se vyvíjí rychlejším tempem nežli na alkoholu. Rozlišujeme čtyři fáze postupného vývoje závislosti a s tím i topologii uživatelů. (Vágnerová, 1999, s. 299) Typologie uživatelů je v bakalářské práci zmíněna z toho důvodu, že vězeň či bývalý vězeň může spadat do kterékoliv skupiny uživatele.

1.3.1 Experimentátor

Prvním stádiem užívání návykových látek je experimentování. Uživatel experimentuje, zažívá něco nového. Důvodem pro vyzkoušení drogy může být nuda, zvědavost či fascinace, to jsou důvody pozitivního charakteru. Mezi další důvody může patřit například stres, deprese či strach, touha utéci od potíží za vidinou toho, že to pak bude lepší. Osoba, která užívá, poznává různé druhy drog, seznamuje se s jejich účinky a stavy, které látka na člověka působí. Neužívá je pravidelně a často. Experimentátor může vyzkoušet drogu pouze jednou s uspokojením, že drogu vyzkoušel, nebo se jeho zvědavost dál může rozvíjet a drogu může užít znovu či pravidelněji a pomalu se tak dostává do fáze rekreačního užívání. (Kolektiv autorů, 2007, s. 17)

1.3.2 Rekreační uživatel

Dle Kaliny se rekreačním uživatelem stala osoba, která poznala, že návykové látky nabízejí určitá pozitiva a zahání nudu. Uživatel jej začal užívat pravidelně, ne však vícekrát než jednou za týden. Tím se u nich prozatím nenavýšila rizikovost vzniku závislosti na látkách. (2003, s. 17)

1.3.3 Pravidelný uživatel

Uživatel již začal návykovou látku aplikovat pravidelně, tedy vícekrát než jednou za týden. Pro pravidelné užívání se zvyšuje rizikovost zvýšení závislosti na návykové látce a jedná se o škodlivé užívání. (Kalina, 2003, s. 17)

1.3.4 Problémový uživatel

Stává se jím uživatel, který návykovou látku aplikuje delší dobu a opakovaně. Jedná se spíše o látky, které se aplikují nitrožilně přímo do žíly, a tím se závislost na látce dostává rychlejším způsobem. Nejčastěji užívané látky jsou proto z řad opiátů či kokain, kde je míra rizikovosti závislosti velice vysoká. (Kalina, 2003, s. 17)

1.3.5 Závislý uživatel

Pro závislostní uživatele je již charakteristické, že naplňují kritéria pro závislost. Osoba, která se již stala závislou, přestává mít zájem o své okolí, více zájmu upřednostňuje k droze. Touha získat návykovou látku je pro daného jedince přednější než cokoli jiného. Více o závislostech je rozepsáno níže v podkapitole závislost. (Vágnerová, 1999, s. 300)

1.4 Závislost

Naše závislost počala již před naším narozením, v období, kdy jsme se jako plod stali závislími na těle matky a dále tato závislost přetrvávala po narození, jelikož jsme jako novorozenci byli odkázáni na péči druhých a sami neschopni o něčem rozhodovat. (Kalina a kol., 2008, s. 17)

1.4.1 Vznik závislosti na psychotropních látkách

Drogová závislost se vytváří po opakovaném užívání návykové látky, a po tomto procesu je pro uživatele získat návykovou látku mnohem přednější než cokoli jiného. (Vágnerová, 1999, s. 289) Pokud mluvíme o jakékoli závislosti, mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) nám předkládá charakteristiku závislosti na jednotlivé typy látek a jejich kategorizaci. Podle této klasifikace se dále řídíme. (Nešpor, 2011, s. 10) Je nutné zmínit fakt, že látky, na kterých se člověk může stát závislým, jsou i léky volně prodejné v lékárnách, ale je to samozřejmě i alkohol či tabák. Výše uvedené látky nepředstavují jedinou možnou závislost, ale může jimi být dále závislost na sexu, internetu, práci, nakupování anebo se může jednat o poruchy příjmu potravy. Toto jsou další formy návykového chování. (Nešpor, 2011, s. 45)

U psychotropních látek a vzniku závislosti na nich existuje několik možných příčin či motivací, které jsou kategorizovány do tří skupin.

První motivací, která by mohla spouštět potřebu začít užívat návykové látky, je absence bolesti, žalu či trápení, a to jak na fyzické, tak i na duševní bázi. Užívání návykových látek může přispět k sebehodnocení uživatele a posílit jeho duševní ztrátu, vyplnění nudy, kterou dotyčný zažívá.

Druhou skupinu tvoří potřeba výkonnosti. Uživatel zjistí, že po užití psychotropních látek se stává energičtější, produktivnějším, uspokojí se jeho potřeby, slasti. Bez užití návykových látek by těchto potřeb nedocílil.

Třetí motivací, která vede k užívání návykových látek, je z pohledu sociální oblasti. Touto motivací je myšleno uspokojení svých potřeb na základě kontaktů s okolním světem. (Vágnerová, 1999, s. 288)

1.4.2 Příznaky

Závislost na návykových látkách můžeme určit tehdy, pokud se u osoby užívající návykové látky projeví minimálně tři příznaky za dobu pozorování jednoho roku. Rozlišují se dva typy závislosti na psychotropních látkách, a to závislost fyzická a závislost psychická.

Prvním z příznaků je intenzivní potřeba se opakovaně k psychoaktivní látce dostat a smět jí užívat. (Nešpor, 2011, s. 18) Silná touha, která je vyvolaná uživatelem po návykové látce, se nazývá craving, tedy bažení.

Druhým příznakem, který je typický pro závislost, je absence sebekontroly uživatele při užívání či aplikaci návykové látky. Uživatel nemá pod kontrolou množství dávky návykové látky, kterou si aplikuje, návykovou látku také užívá mnohdy vícekrát, nežli měl v záměru.

Dalším příznakem může být uvědomění uživatele o škodlivosti psychoaktivních látek. Uživatel ví o potížích, které mu návykové látky způsobují. Uživatel si je vědom, že užívání látek neprospívá jeho zdraví a je ohrožující pro jeho život, ale nedokáže s užíváním sám přestat. Může jít jak o duševní stav jedince, kdy je v rámci užívání látek ohroženo jeho duševní zdraví, tak i o poškození orgánů, které byly zasaženy užíváním.

Dalším bodem při zjišťování závislosti může být fakt, že dotyčný opakovaně užívá psychotropní látku, aby její aplikací zmínil účinky té látky, kterou užil dříve.

V neposlední řadě se může jednat i o ztrátu zájmů, o které uživatel přišel v důsledku užívání návykových látek, jelikož droga se stala náročnou disciplínou pro uživatele. Uživatel tím ztrácí zájem o své přátele, pracovní nasazení, motivaci se dále vzdělávat.

Čas, který uživatel investoval do jiných potřeb, teď vkládá do návykových látek. Nemluví se zde jen o užívání látek, ale souvisí s tím celý proces – vydělání si na látku, shánění látky, aplikace látky, intoxikace látkou a v poslední řadě zotavení se z účinků, které návyková látka vyvolala. (Nešpor, 2011, s. 18)

1.5 Systém péče

Systém péče v České republice pro uživatele psychotropních návykových látek je rozsáhlý. Do systému spadá několik služeb a zařízení, která se vztahují jak na motivované či nemotivované, tak i na problémové, ale i na experimentující uživatele. V této bakalářské práci jsou vypsány čtyři typy služeb, které mohou být vhodné pro bývalé vězně. Mezi další typy služeb spadá ambulantní léčba, denní stacionáře, následná péče a doléčovací programy nebo detoxifikace. (Kalina, 2008, s. 155)

1.5.1 Terénní programy

Jedná se o sociální službu, jejímž úkolem je práce v terénu neboli na veřejných místech. Podstatou této služby je, že klient sám nedochází do zařízení, ale pracovník služby ho kontaktuje v jeho přirozeném prostředí. Hlavní cílovou skupinou jsou tedy uživatelé návykových látek, kteří by sami do zařízení nepřišli. Jedná se o problematické, ale i pravidelné uživatele psychoaktivních látek. (Kalina, 2003, s. 159)

Mezi hlavní úkoly, které si terénní služby kladou za cíl je snížit škody vycházející z užívání návykových látek, jak pro jejich uživatele, tak i pro celou veřejnost. Mezi tyto úkoly patří zachování aktuálního stavu počtu HIV a AIDS, snižování počtu nakažených žloutenkou, či zkorigovat množství uživatelů, kteří by v důsledku užívání psychotropních látek mohli zemřít. Dalším cílem je motivovat klienta ke zlepšení jeho nepříznivé životní situace a vést ho ke změně, také je třeba ho informovat o službách, které by mohl kontaktovat a využívat. (Kalina, 2008, s. 371)

1.5.2 Nízkoprahová kontaktní centra

Jedná se o zařízení, jejichž posláním je podávat klientům psychotropních látek včasnou intervenci, zdravotní a sociální služby a harm reduction. (Kalina, 2008, s. 372) Stejně tak, jako tomu je v terénních službách. Tedy snaha o zvětšení motivace klienta

řešit svojí životní situace a nastolení možnosti zanechání užívání psychotropních látek. V rámci terénní, ale i kontaktní služby, existuje výměnný program, který přispívá k menšímu počtu uživatelů nakažených nemocí. Cílovou skupinu těchto zařízení představují uživatelé psychotropních látek, ale i jejich rodiny a blízká okolí, kteří jsou užíváním klienta zasaženi. Důležité je zmínit fakt, že klient tohoto zařízení se nemusí zdržovat užívání psychoaktivních látek. (Kalina, 2008, s. 373)

1.5.3 Substituční léčba

Dalším typem služby, která se váže na uživatele psychotropních látek, je substituční léčba. Tento typ léčby se odehrává v ambulantních a zdravotnických institucích. Účelem této léčby je náhražka nelegální látky, kterou si uživatel aplikuje intravenózně za látku předepsanou lékařem. Touto látkou bývá metadon nebo buprenorfin. Klienty této substituční léčby jsou rovněž problémoví a závislí uživatelé, jejichž závislost spočívá na opioidových látkách. Taktéž jimi jsou uživatelé, kterým se nezdařilo skoncovat s užíváním a může se i jednat i o klienty, kteří jsou nakaženi HIV. (Kalina, 2008, s. 376)

1.5.4 Terapeutické komunity

Terapeutická komunita je zařízení, ve kterém uživatelé psychotropních látek pobývají zpravidla šest až osmnáct měsíců. Jedná se o uživatele, kteří se označují za závislé a mohou mít za sebou kromě drogové kariéry i kriminální minulost. Cílem terapeutické komunity je návrat osoby do běžného života a oproštění se od užívání nelegálních látek v rámci skupinových terapií. (Kalina, 2003, s. 201)

2 TRESTNÁ ČINNOST

Následující kapitola pojednává o pachatelích a jejich trestných činnostech. Ve svých podkapitolách charakterizuje trestný čin, jeho dělení a informuje čtenáře o pachatelích trestných činů. Další část této kapitoly věnuje pozornost postpenitenciární péči, která je důležitá pro osobu vycházející z výkonu trestu odnětí svobody a popisuje jednotlivé složky.

2.1 Trestný čin

Definice trestného činu se nachází v zákoně č. 40/2009 Sb., což je trestní zákoník. Trestný čin je zde vymezen následovně: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“ (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

Trestný čin musí být spáchán úmyslně, jedině tak je totiž možná trestní odpovědnost za takový čin, pokud však trestní zákoník neurčí, že k odpovědnosti je dostačující zavinění z nedbalosti. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

2.1.1 Dělení trestného činu

Trestný čin se ze zákona dělí na dva další typy dle jejich závažnosti, kterými jsou přečiny a zločin. Pod přečiny spadají veškeré trestné činy, které byly provedeny z nedbalosti, a veškeré trestné činy spáchané úmyslně, u kterých je stanoven trest odnětí svobody nejvýše pět let.

Mezi zločiny se řadí veškeré ostatní trestné činy, které se nedají posuzovat jako přečiny, které jsou popsány výše. Zločin může být i zvláště závažný, což je trestný čin spáchaný úmyslně a trestní sazba u odnětí svobody je minimálně deset let. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

2.1.2 Způsoby zavinění trestného činu

V § 16 trestního zákoníku, jsou uvedeny způsoby, jakými lze zapříčinit trestné činy. Trestných činů se pachatel může dopustit několika způsoby, které si níže stručně rozebereme. V prvním případě se jedná o prvotní záměr pachatele, jenž porušil zákon.

Pachatel věděl, že svým konáním naruší objekt chráněný zákonem a přesto jej vykonal.

Dále lze porušit zákon a tím i způsobit trestný čin z nedbalosti. V tomto případě pachatel buď nevěděl, že svým konáním lze porušit zákon a spáchat tím trestný čin nebo se domníval, že svým chováním a jednáním zákon nepřekročí.

Dále se může jednat o zavinění k okolnosti zvláště přitěžující. Jedná se o záležitosti, kdy pachatel porušil zákon, ale nevěděl o tom, i když by si měl být vědom následků. V druhém případě se jedná o situaci, která je brána jako závažnější a pachatel ji spáchal z nedbalosti. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

2.1.3 Příprava a pokus trestného činu

Příprava trestného činu znamená, že pachatel úmyslně koná tak, aby vytvořil takové podmínky, které by vedly ke spáchání zločinu. Jedná se především o organizaci vedoucí ke spáchání trestného činu, ale jde i o pořizování nástrojů potřebných ke spáchání trestného činu a jedná se např. i o pomoc nebo návod ke spáchání trestného činu apod. Příprava k takovému činu je vždy trestná, pokud zákonem nebyly stanoveny jiné podmínky. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

O pokus provedení trestného činu se jedná v případě, že pachatel se dopustil takových činností, které cíleně směřovaly k provedení, a hlavně i dokončení trestného činu a tento pokus byl proveden úmyslně. O pokus se jedná, pokud se trestný čin nepovedlo vykonat. Tento pokus je vždy trestný. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

2.2 Pachatel trestného činu

Za pachatele trestného činu se označuje ta osoba, která svým konáním naplnila veškeré rysy trestného činu. Jedná se zde o fyzickou osobu, u které se bere na zřetel jeho duševní stav a věk. (Solnář a kol., 2009, s. 216) Trestně odpovědným se stává pachatel v době po dosažení patnáctého roku svého života. Pokud pachatel nebyl v době konání trestného činu duševně nestabilní a má-li duševní poruchu, jedná se

o nepřičetnost a není taktěž trestně odpovědný. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

Pokud činitel trestného činu využil ke spáchání tohoto činu jinou osobu, která je například trestně neodpovědná kvůli nedostatečnému věku anebo nepřičetnosti, tak se stává pachatelem. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

2.2.1 Spolupachatel trestného činu

Pokud se na trestném činu podílely dvě osoby anebo více osob, každá z těchto osob je za trestný čin odpovědná tak, jako by ho provedla pouze ona. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

2.2.2 Účastník trestného činu

§ 24 zmiňuje, že účastníkem trestného činu je ta osoba, která provedení trestného činu organizovala, navedla jiného člověka ke spáchání takového činu anebo umožnila či napomohla k tomu, aby mohl být trestný čin spáchán. Jedná se například o sehnání prostředků potřebných ke spáchání trestného činu, o zbavení se případných překážek, o poskytnutí rady apod.

Jestliže účastník na trestné činnosti odebral hrozbu, která z něj vyplývala, či provedl ohlášení polici, že byl účasten na páchání trestné činnosti ve chvíli, kdy hrozba mohla být ještě odstraněna nebo ještě v tom případě, kdy se na porušování zákona podílí více osob a účastník jej dříve opustil a nahlásil, tak účastníková trestní odpovědnost končí. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-02-12)

3 VĚZEŇSTVÍ

3.1 Vězeňská služba

Strukturu vězeňské služby v České republice tvoří generální ředitelství, které se nachází v Praze, dále to jsou věznice a vazební věznice, kterých je v České republice celkem 35. Dále se jedná o Střední odborné učiliště, dva ústavy pro výkon zabezpečovací detence a v neposlední řadě Akademie Vězeňské služby. Vězeňská služba je pod ochranou ministerstva spravedlnosti, které jmenuje generálního ředitele. (Jůzl, 2015, s. 36)

3.2 Vazební věznice

Vazební věznice slouží pro ty obviněné, u kterých započalo soudní řízení. Osoby, které mohou dle zákona být umístěny do vazební věznice jsou ty, u nichž je zřejmé, že by svým jednáním ovlivňovaly svědky nebo další spoluobviněné a znemožňovaly by tím řešení případu. Dále se jedná o ty osoby, u kterých je prokazatelné, že by se chtěly vyhnout možnému výkonu trestu odnětí svobody. V neposlední řadě se jedná o ty případy, kdy by obviněný mohl pokračovat v trestných činnostech či započatou trestnou činnost dokončit. (Gillernová, 2006, s. 230)

Umístění osoby do vazby s sebou nese veliký nápor na psychiku obviněného. Okolní svět se zúžil na celou nastává režim stereotypu. Obviněného přepadávají temné myšlenky, obavy. Vzetím do vazební věznice mu byla odebrána kontrola řešit svojí situaci. Dále je pro obviněného ztížením sdílení prostor s ostatními obviněnými, kterými může být nakažen sociálně patologickými jevy, ale i se sám octnout v roli oběti. Tím, že se obviněný adaptuje na nové prostředí a osoby, může vzniknout riziko prizonizace. Prizonizace je typičtějším jevem pro výkon odnětí svobody, ale může se vyskytnout i ve vazební věznici, kdy se jedná o převzetí negativních vlastností, které se u jedince mohou prohloubit a je pro něj ztížený návrat do společnosti. (Gillernová, 2006, s. 231) Pro ulehčení pobytu ve vazbě je kladena na vazební věznice povinnost, aby dle jejich schopností umožnili jedinci se účastnit na sportovních, vzdělávacích, výchovných a zájmových aktivitách. (Zákony pro lidi, online, citace 2020-01-02)

3.3 Věznice

Věznice se v České republice dělí na vazební věznice a věznice. Věznice jsou pro již odsouzené a vykonává se zde trest odnětí svobody, přičemž vazební věznice slouží pro obviněné. (Hála, 2006, s. 46) Vazebními věznicemi se dále věnuje stejně pojmenovaná podkapitola. Věznice byly donedávna rozděleny na čtyři typy: věznice s dohledem, věznice s dozorem, věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. Dnes je tomu již jinak a věznice dělíme pouze na dva základní typy, a to na věznice a věznice se zvýšenou ostrahou. (Jůzl, 2015, s. 44)

Základní povinnosti odsouzených upravuje zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Tento zákon mimo jiné ve svých paragrafech také pojednává o tom, jaká pravidla jsou uložena vězňům spojeným s návykovými látkami. Například v § 28 v oddíle druhém najdeme, že vězni je nařízeno zdržovat se takového jednání, které vede k výrobě, distribuci či užívání psychotropních látek. Ve třetím oddíle stejného paragrafu se nacházejí zákazy vězňů, které mimo jiné zakazují užívání, vytváření či uchovávání alkoholických nápojů a dalších psychotropních látek. S tím souvisí, že vězeň nesmí informovat ostatní, jakým způsobem lze látku vytvořit. (Zákon pro lidi, online, citace 2020-01-17)

3.3.1 Programy zacházení

V této části jsou vybrány některé programy zacházení s vězni, které jim mohou pomoci přijít na jiné myšlenky a vyhnout se tak drogové kariéře.

Odsouzení mají tu možnost zúčastnit se vzdělávacích aktivit ve věznicích, které jsou prospěšné po jejich propuštění. Pro odsouzené existuje široká škála možností, jak se vzdělávat. Vězni se mohou učit ovládat počítač, ale i zdokonalovat svůj či cizí jazyk. Mohou se zapojit do kurzů či se sami vzdělávat. Vzdělávání odsouzených, ve věznicích počíná dokončením základního vzdělání a končí získáním vysokoškolského titulu. Tuto nabídku vzdělání předkládá pouze Brno. Důležité je podotknout, že nikdo nezjistí, že odsouzený získal konkrétní vzdělání v době, kdy byl odsouzený. (Jůzl, 2017, s. 372)

Dále se jedná i o zájmové činnosti, které jsou též spjaty s uchováním či zesílením duševního stavu jedince a odreagováním se. Jedinci se mohou účastnit kreativních činností, za které mohou být v rámci výstavy odměněni. Mohou sledovat různé sportovní přenosy či se účastnit různých představení ať už v roli herce či diváka. (Jůzl, 2017, s. 374)

Pracovní příležitost je jednou z povinností vězňů, kteří byli zařazeni do výkonu pracovních činností. Práci mohou odsouzení vykonávat jak ve věznicích, tak i mimo věznice. Odsouzeným může být přiřazena práce v kuchyni, na zahradě či mohou mít na starosti uklízení věznice. Jedincům může být i zprostředkována práce mimo věznici, například v dílnách anebo v provozování stavebních činností. Pracovní činnosti, které se nabízejí či jsou určeny odsouzeným, jsou ve všech směrech pozitivní. Odsouzený získá větší morálku, vytrvalost a sebekontrolu, dále mohou být pozitivní pro duševní stav jedince, odsouzený vymění tak stereotypně strávený čas na cele za práci, která je i prospěšná pro splácení jeho dluhů. (Jůzl, 2017, s. 373)

Pokud si odsouzený nevybere z žádných aktivit, které mu věznici nabízí, je vězni přidělen program, který se skládá v rozsahu z dvaceti hodin každý týden. Vězni se poskytují základy práva, naučí se zde to nejdůležitější z hygieny a vykonává pracovní záležitosti pro věznici. (Jůzl, 2017, s. 376)

3.4 Drogová problematika ve věznicích

Ačkoliv by právě věznice měly být místem bez psychotropních nelegálních látek, realita taková zdaleka není. V předchozích letech na toto téma proběhlo několik výzkumů zabývajících se dostupností nelegálních látek ve věznicích či alkoholových nápojů, u kterých není ve věznicích povolena konzumace. Z výsledků dle respondentů vyplývá, že nejsnáze dosažitelnou látkou ve věznicích kolujících mezi vězni byly prášky na spaní, dále to byly alkoholové nápoje, které byly vytvořeny ve věznici. Hned za alkoholem se umístil pervitin a látky konopné. Za nesehnatelné zboží uvedli respondenti alkoholové nápoje, ale ty, které byly doneseny do věznice. (6) S dostupností souvisí i míra užívání a dle respondentů byly nejčastěji užívanými látkami prášky na spaní, proti bolesti, které neměli předepsané lékařem. Další nejčastěji užívanou látkou byl pervitin, konopné látky a vyrobené alkoholové nápoje ve věznicích. Za nejméně

užívané psychotropní látky byl označen kokain, LSD či lysohlávky. (Zaostřeno, online, citace, 2020-01-15)

Můžeme však konstatovat, že ve věznicích v České republice, neexistuje prozatím stabilní dovoz psychotropních látek, ačkoliv se míra trestních činů spojená s ilegálními látkami zvyšuje.

3.5 Postpenitenciární péče

Propuštění z věznice s sebou nese pro bývalého vězně několik následků, které se musejí zabezpečit, aby se neopakovala jejich trestní činnost neboli recidiva. Je důležité u jednotlivců zabránit či minimalizovat recidivu, ke které jsou náchylnější, pokud nemají stálé sociální zázemí, kontakty či finanční prostředky. Postpenitenciarání péče hraje důležitou roli pro toto zamezení. V České republice existuje systém, pomocí něhož je napomáháno k zamezení těchto škod. (Benešov, oficiální stránky města, online, citace 2020-13-02)

3.5.1 Sociální kurátor

Sociální kurátor je osoba, která vykonává svojí funkci pod městským úřadem, který napomáhá osobám nejen po výkonu trestu odnětí svobody ale i těm, kteří se nacházejí v těžké životní situaci. Společnými silami se tuto situaci snaží zlepšit. Sociální kurátor má za úkol lidem poskytovat odborné poradenství, navrátit klienta do běžného života nebo mu aspoň na této cestě co nejvíce pomoci. Sociální kurátor je v kontaktu s jinými zařízeními, která jsou vhodná pro jejich klienty, je dále v kontaktu i se soudy a dalšími úřady. Vyřizuje jim potřebné doklady, jako je například občanský průkaz či zdravotní průkaz. Sociální kurátor se s osobou může setkat ještě v době, kdy klient pobývá ve výkonu trestu odnětí svobody, kdy se mezi klientem a sociálním pracovníkem vytváří vztah na základě kontaktu ve věznici či dopisováním s klientem. (Benešov, oficiální stránky města, online, citace 2020-13-02)

3.5.2 Státní sociální podpora

Osoba, která ukončila pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody, je státem financována částkou určenou k úhradě za dopravu na jeho místo trvalého bydliště. To není jediná

finanční podpora, kterou stát pro osobu propuštěnou z výkonu trestu odnětí svobody představuje. Česká republika představuje systém státní sociální podpory, který obsahuje dávky a příspěvky určené pro potřebné osoby. Mezi tyto dávky patří například mimořádná okamžitá pomoc, příspěvek na živobytí či doplatek na bydlení. Úkolem osob, které si sami musejí zažádat o tyto podpory, je hlášení na úřadu práce ještě před tímto úkonem a evidovat se jako zájemce o zaměstnání. (Benešov, oficiální stránky města, online, citace 2020-13-02)

3.5.3 Probační a mediační služba

Důležitou úlohu v postpenitenciární péči hraje probační a mediační služba. Jedná se o státní službu, jejímž úkolem je klást dozor nad odsouzencem, dohlíží i na vykonávání trestu osob, kterým nebyl udělen trest odnětí svobody. Pracovník probační služby dále dohlíží, aby odsouzený žil řádným a nezáhálčivým životem a aby svým chováním směřoval ke zlepšování svých sociálních zkušeností a života. Mediační služba představuje nástroj pro mimosoudní jednání mezi obviněným a poškozeným a řešením jejich konfliktů za přítomnosti mediátora, tedy zprostředkovatele. Probační a mediační služba se nachází v budovách soudů a spolupracuje rovněž s vězeňskou službou. Na základě dlouhodobého a pozitivního kontaktu odsouzeného se sociálním kurátorem a s pracovníkem probační a mediační služby může být sepsána žádost o podmíněné propuštění. (Benešov, oficiální stránky města, online, citace 2020-13-02)

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce předkládá informace a výsledky, které vyplynuly z výzkumu. První kapitola obsahuje metodiku výzkumu významnou pro zpracování praktické části. Druhá kapitola praktické části popisuje samotný průběh rozhovorů a jejich následné kódování. Obsahem praktické části je také analýza a interpretace výsledků a vyhodnocení stanovené výzkumné otázky.

4 METODIKA VÝZKUMU

Kapitola metodiky výzkumu charakterizuje kvalitativní výzkum a rozhovor, který byl zrealizován pro uskutečnění praktické části. Vymezuje cíl výzkumu a výzkumnou otázku. Poslední podkapitola této kapitoly nese název etika výzkumu, jelikož etika je nedílnou součástí výzkumu. Dále je v této podkapitole popsáno, jakým způsobem byla etika dodržena a je zde zmíněno i GDPR.

4.1 Výzkumný cíl

Cílem výzkumu bakalářské práce bylo zjistit míru užívání návykových látek bývalými vězni, kteří byli umístěni ve věznicích a vazebních věznicích hlavního města Prahy. Bylo zjišťováno, jak velký přístup měli vězni k návykovým látkám ve věznicích a jak často je užívali. Rovněž bylo zkoumáno, jaké různé druhy návykových látek byly bývalým vězňům zpřístupněny a jakým způsobem se k psychotropním návykovým látkám dostali.

4.2 Výzkumná otázka

Pro bakalářskou práci byla určena pouze jedna výzkumná otázka, která zní:

„Má užívání návykových látek vliv na trestnou činnost?“

4.3 Kvalitativní výzkum

Výzkum pro bakalářskou práci byl realizován kvalitativním výzkumem. Přesně tak jak uvádí Hendl ve své knize o kvalitativním výzkumu, počátek této práce vznikl určením tématu, kterým se tato bakalářská práce zabývá, tedy užíváním návykových látek bývalými vězni v pražských věznicích. Dále byla stanovena výzkumná otázka, která byla již výše zmíněna a následně zjišťována. Výzkumník se u kvalitativního výzkumu dostává do terénu a pracuje a pozoruje respondenty přímo v jejich přirozeném prostředí. Kvalitativní výzkum je časově náročnější nežli výzkum kvantitativní. (2016, s. 46)

Cílem kvalitativního výzkumu je zjistit, jak respondenti vnímají zkoumanou situaci, jak oni sami na ni reagují. Výhodou kvalitativního výzkumu byla možnost hlouběji proniknout do tématu, které bakalářská práce řeší, jelikož tyto informace podával menší počet respondentů. Další výhodou, která již byla zmíněna, bylo pozorování respondentů v jejich přirozeném prostředí. Tato možnost osobního styku s respondentem byla pro výzkumníka ulehčením pro představu o respondentovi a rovněž bylo ulehčeno i jeho celkové vnímání. Jako nevýhoda, která je v tomto případě vnímána, je odebrání výzkumného vzorku pouze z jednoho prostředí, tedy výsledek nemusí platit pro celou společnost, ale pouze pro určitou skupinu. (Hendl, 2016, s. 48)

4.4 Metoda získávání dat

Pro tuto bakalářskou práci byla vybrána metoda strukturovaného rozhovoru. Vést kvalitativní rozhovor není vůbec jednoduché. Ze správného výzkumníka by měla vyzařovat empatie, soustředěnost a porozumění s respondenty. Důležitou součástí v průběhu zkoumání hraje i doba rozhovoru, výzkumník musí odhalit správnou délku tak, aby respondent byl ochoten odpovídat na položené otázky a zůstal tak soustředěný. (Hendl, 2016, s. 170)

Pro tento výzkum byl zvolen tedy strukturovaný rozhovor, který obsahoval celkem 18 otázek. Jednotlivé otázky se svým typem lišily. Rozhovor začal s otázkami, které se věnují určení totožnosti respondenta. Není tím myšleno přímé určení osobnosti, jelikož by to bylo v rozporu s etikou a nebylo by to ani v zájmu výzkumu, ale má se tím na

myslí konkretizování jedince. Zjišťován byl věk, zaměstnání, vzdělání a v tomto případě se pohlíželo u respondentů i na nejčastěji užívanou psychotropní látku. Dále byly otázky situovány dle časové osnova. Nejdříve se autorka této práce zabývala obdobím, kdy se respondenti nacházeli před vstupem do věznic. Druhým obdobím, na které se otázky ve výzkumu soustředily, bylo v době, kdy se respondenti nacházeli ve věznicích. Třetí období zahrnuje dobu, kdy byli respondenti propuštěni z věznic. Dále se otázky vztahovaly na zkušenosti a chování respondentů. (Hendl, 2016, s. 172)

Jak již bylo výše zmíněno, rozhovor se skládal z 18 otázek, jednalo se o strukturovaný rozhovor, tedy rozhovor, který měl již předem připravené otázky, na které se výzkumník dále vyptával respondentů. Otázky byly převážně otevřené, některé však byly i uzavřené. Nevýhodou výběru tohoto typu otázek je ta, že všem respondentům klademe stejné otázky a není zde prostor pro individualitu, která se skrývá u každého z dotazovaných.

4.5 Etika výzkumu

Etika tvoří nedílnou součást pro realizaci každého odborného výzkumu. Při realizaci odborného výzkumu se musíme řídit a dodržovat určitá pravidla, která jsou pro etiku zásadní.

Mezi zásadní pravidla patří podání informovaného souhlasu, kterým respondent potvrzuje spolupráci na výzkumu. Informovaný souhlas klade důraz na anonymitu účastníků výzkumu. Všechny údaje jsou pozměněny tak, aby nemohlo dojít k identifikaci účastníka zkoumání. Dále se informovaný souhlas vztahuje na mlčenlivost, kdy se výzkumník zavazuje respondentovi, že se získanými informacemi a daty bude výhradně pracovat on sám. Dalším bodem informovaného souhlasu je právo účastníka kdykoliv odstoupit od výzkumu.

Je důležité pro respondenta připravit příjemné prostředí, ve kterém se bude cítit pohodlně a bude mu méně obtížné odpovídat na položené otázky, jelikož mnoho z otázek je citlivějšího charakteru. (Hendl, 2016, s. 157)

Strukturovaný rozhovor, který byl nástrojem kvalitativního výzkumu, se prováděl pouze v jednom zařízení. Tou byla nezisková organizace Drop in.

Výběr respondentů pro výzkum byl proveden za pomoci sociálních pracovníků, které jednotlivě vybíraly respondenty pro tento výzkum. Tudiž nikdo z ostatních z klientů o jejich trestní minulosti nemusel tušit. Hlavním kritériem byla zkušenost s pobytem ve věznicích.

Před začátkem rozhovoru byl účastníkům vysvětlen smysl výzkumu či rozhovorů, okruh otázek i daného tématu, tedy že se jedná o otázky, které jsou směřovány především na pobyt ve věznicí a užívání návykových látek za jejich zdi. Respondentům byl předán informovaný souhlas, na kterém byl vyjádřen důraz na anonymitu, mlčenlivost a odstoupení od výzkumu. Tímto dokumentem bylo zabezpečeno GDPR, tedy ochrana osobních údajů, která se na výzkum váže, jak už výše bylo zmíněno. Také bylo respondentům hned na začátku řečeno, že pokud jim bude některá z kladených otázek nepříjemná, nejsou nuceni na danou otázku odpovídat.

Hned na začátku byla nastolena důvěra. Respondentům byl tedy zmíněn záměr výzkumu, jméno a příjmení autorky a název zařízení, pro který je tento výzkum realizován. Zároveň pro větší komfort respondentů byl nabídnut výběr místa, na kterém chtějí rozhovor realizovat. Na výběr byl dvůr, který se nachází před vchodem do zařízení, nebo byl k dispozici prostor v místnosti, kde mají pracovníci své zázemí a na jejímž začátku se provádí výměna jehel. Výběr místa pro respondenty byl respektován dle jejich přání.

Respondenti měli na zodpovězení otázek času tolik, kolik potřebovali, nebyl na ně kladen žádný tlak, jak už bylo zmíněno výše. Pokud měl některý z respondentů problém zodpovědět některou z otázek, protože mu to bylo nepříjemné, bylo mu umožněno na tuto otázku neodpovídat. Otázky byly vyslovovány nahlas a zřetelně, nebylo tedy zapotřebí některému z respondentů vysvětlovat význam otázky až na výjimku, kdy respondent nepochopil význam slova, to mu však bylo následně vysvětleno.

Na konci rozhovoru bylo respondentům poděkováno za jejich ochotu a čas, který do rozhovoru vložili. Tím byl řádně zakončen průběh rozhovorů.

5 ROZHOVORY

Tato kapitola je zaměřena v první části na výběr respondentů, jakým způsobem byl zajištěn potřebný vzorek. Další podkapitola odhaluje samotný průběh jednotlivých rozhovorů. Poslední podkapitola předkládá kódování rozhovorů.

5.1 Výběr výzkumného vzorku

Pro tento typ výzkumu byli vybráni ti respondenti, kteří měli zkušenost s užíváním návykových látek ve věznicích hlavního města Prahy. Tato podmínka byla jediným kritériem pro výběr respondenta. Nezáleželo na věku, pohlaví, nebo zda uživatel užíval či neužíval návykovou látku před nástupem a po výstupu z vazební věznice či z věznice a ani to, jaká doba uplynula od propuštění z věznice. I tak se dle Hendla jednalo o kritériální vzorkování. (2016, s. 156)

Pro realizaci výzkumu byla kontaktována zařízení, která spadají do postpenitenciární péče, tedy probační a mediační služba, dále organizace, jejichž prvotním záměrem je podpora klienta v hledání zaměstnání a sociální kurátor. Dále byla kontaktována nízkoprahová zařízení pro uživatele psychotropních látek a psychiatrická nemocnice. Pro výzkum se podařilo sehnat výzkumný vzorek pouze ze zařízení, které se věnuje uživatelům návykových látek. Pro účel bakalářské práce bylo vhodné, aby výzkumný vzorek tvořilo pět respondentů, tento požadavek se naplnil a se zkoumáním souhlasilo dokonce šest respondentů, z toho byla jedna žena a pět mužů. Nejmladšímu respondentovi bylo 27 let a nejstarší respondent dosahoval věku 46 let.

5.2 Průběh rozhovorů

Základní údaje respondentů

Respondenti	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
Pohlaví	Muž	Muž	Žena	Muž	Muž	Muž
Věk	27	42	36	46	41	40
Zaměstnání	Montér	Není	Výpomoc v kuchyni	Není	Není	Není
Vzdělání	Základní	Základní	SŠ bez maturity	Základní	SOŠ	Základní
Nejvíce užívaná návyk. látka	Marihuana	Heroin	Pervitin	Heroin	Pervitin	Pervitin

Zdroj: autor práce, 2020

S respondentem č. 1 trval rozhovor nejdéle. Tento respondent neměl nejmenší problém odpovědět na jakoukoliv otázku, ba naopak jeho odpovědi na toto téma byly rozsáhlé. S respondentem č. 1 jako s jediným neproběhl rozhovor na půdě zařízení, ale v parku. Respondentovi bylo sděleno, že všechny údaje, které by mohly vést k jeho identifikaci, budou pozměněny, tak tomu bylo i u následujících respondentů. Pro respondenta č. 1 však tato informace i informovaný souhlas byly nepodstatnou záležitostí. S respondentem č. 1 probíhal rozhovor nejkldněji ze všech ostatních, při některých odpovědích i vtipkoval. Respondent se i více zajímal o výzkum a jeho složky. Jediné negativum, které bylo respondentovi vytknuto, bylo časté nahlížení a dopisování na mobilním telefonu. S respondentem č. 1 tedy proběhl rozhovor v klidu, na konci rozhovoru popřál mnoho štěstí s výzkumem a s ostatními respondenty.

S respondentem č. 2 neprobíhal rozhovor v tolik příjemné atmosféře, jako tomu bylo s respondentem č. 1. Pro respondenta č. 2 bylo téma citlivější záležitostí. Pracovníky

zařízení byla nabídnuta možnost uskutečnit rozhovor v místnosti pro klienty anebo na dvoře, který se nachází před zařízením. Respondent č. 2 byl pro druhou variantu, jelikož ho lákala možnost si k rozhovoru zapálit cigaretu, která pro něj znamenala zdroj uklidnění. Před rozhovorem respondent autorce této práce sdělil, že nesouhlasí s výběrem tohoto tématu, že se jedná o velice citlivé téma a zdál být se až agresivně naladěný. Respondentovi bylo vysvětleno, že pokud se nechce účastnit výzkumu, že nemusí, ale i přesto souhlasil, že se výzkumu zúčastní. Klientovi bylo sděleno jako každému z respondentů, že jestli mu bude nějaká otázka nepříjemná, nemusí na ní odpovídat. Tuto možnost respondent využil a na jednu z otázek odmítl odpověď. Na ostatní otázky byl ochoten odpovědět, ale povětšinou velmi stroze. Během rozhovoru, se respondent č. 2 celou dobu díval do země, ani jednou neudržel oční kontakt s výzkumníkem, dále celou dobu přešlapoval na místě. Blížícím se koncem rozhovoru byl respondent klidnější a byl rád, že skončil, taktéž popřál autorce hodně štěstí a opět bylo autorce sděleno, že nesouhlasí s výběrem tématu.

Respondentem č. 3 byla žena, v tomto výzkumu se jednalo o jedinou ženu, která byla ochotna se výzkumu účastnit a splňovala zároveň veškeré podmínky zadání. S touto respondentkou probíhalo vše v naprostém pořádku. Na respondentce byla zpočátku zpozorována veliká nervozita. Respondentka byla uklidněna, bylo jí vysvětleno zadání a možnost se v průběhu rozhovoru vyptávat na cokoli, co bude chtít, popřípadě rozhovor kdykoliv ukončit. Respondentka také byla ujištěna, že veškeré údaje, které by směřovaly k odhalení její osobnosti, budou pozměněny. Po tomto sdělení se respondentka více uklidnila. Během rozhovoru klientka taktéž neudržovala oční kontakt, jako tomu bylo u respondenta č. 2. V průběhu si hleděla stále na dlaně, které si opakovaně mnila. Na předem připravené otázky odpověděla na všechny, u některých se však respondentka zastavila a trvalo delší dobu, než dokázala na otázku odpovědět, u některých si nebyla jistá, jelikož se otázka vztahovala na záležitost, které se odehrávaly před delší dobou. Na konci rozhovoru bylo respondentce poděkováno za účast na výzkumu.

S respondentem č. 4 byla poměrně dobrá spolupráce. Respondent neměl k rozhovoru ani k informovanému souhlasu žádné otázky a přešlo se rovnou k rozhovoru. Průběh rozhovoru byl veden v atmosféře, respondent odpovídal

s úsměvem na tváři. Otázky mu nedělaly žádný problém, u některých otázek mu rovněž trvalo delší dobu, než se rozpomněl. Během rozhovoru udržoval oční kontakt. Slovní zásoba u tohoto respondenta byla omezenější, ale to mu nebránilo k tomu, aby odpověděl na všechny položené otázky, i když u některých otázek si nebyl jist významem slov. Vše bylo respondentovi vysvětleno, po objasnění se zasmál a uhodil do čela a s radostí odpověděl. S respondentem č. 4 trval rozhovor nejkratší dobu, jelikož jeho odpovědi byly stručnější, ale dostačující na vyhodnocení výzkumu.

U respondenta č. 5 byla vidět lehká nervozita. Jak už tomu bylo u ostatních respondentů, vše mu bylo důsledně vysvětleno především informovaný souhlas i možnost odstoupit od rozhovoru či neodpovídat na citlivější otázky, které se ukrývaly v rozhovoru. Respondent č. 5 si jako jediný informovaný souhlas hned přečetl a uschoval do kapsy. Respondent byl však bez jakýchkoliv problémů ochoten odpovědět na veškeré otázky. Otázky v rozhovoru mu nedělaly nikterak problém. Na některé události si musel déle rozpomenout, jelikož se otázky vztahovaly na zkušenosti a prožitky, které u respondenta proběhly před delší dobou. Průběh rozhovoru byl postupně uvolněnější a nervozita u respondenta pozvolna opadla. Na konci rozhovoru se respondent autorky rovněž zajímal o detaily, které se vztahovaly k výzkumu. Rozhovor byl ukončen popřáním krásného dne.

Poslední rozhovor byl uskutečněn s respondentem č. 6. Z tohoto respondenta vyzařoval neklid, již když vcházel do místnosti, ve které se rozhovor uskutečňoval. Respondent se dvakrát za sebou zeptal, jestli se může posadit na židli a zda probíhá u autorky rozhovor. Respondentovi byl vysvětlen informovaný souhlas a veškeré podrobnosti ohledně výzkumu ještě než rozhovor počal. Klient se opakovaně rozhlížel po místnosti a některé odpovědi nebyly zřetelné a musel autorce odpovědi zopakovat, u některých otázek respondent mluvil i mimo téma, ale vždy se dokázal znovu po položení stejné otázky k tématu vrátit. Rovněž otázky, které autorka pokládala, musela respondentovi zopakovat, jelikož nevnímal. Během rozhovoru nezvládl sedět v klidu na židli a stále sebou ošíval a neudržel s autorkou oční kontakt, jeho zrak směřoval kamkoliv jinam. Po ukončení rozhovoru byla respondentovi položena otázka, zdali je vše pořádku. Na tuto otázku respondent nereagoval, zvedl se a bez rozloučení odešel z místnosti.

Z uvedených rozhovorů, které byly provedeny v rámci zpracování výzkumu pro tuto bakalářskou práci, vyplývá, že s každým respondentem probíhal rozhovor úplně jinak. Každý z klientů reagoval na položené otázky jinak, některý z klientů působil až agresivně, další byli nervózní a některým rozhovor nedělal žádný problém. Někteří klienti odpovídali stručněji, další se nebáli o tématu hovořit rozsáhleji a někteří z nich nechtěli na položené otázky odpovídat. Ti respondenti, kteří byli klienty organizace, dostali na závěr výzkumu čokoládu jako formu odměny za poskytnutí rozhovoru.

5.3 KÓDOVÁNÍ ROZHovorŮ

U kvalitativního výzkumu je zapotřebí, aby informace, které se získaly během výzkumu, byly řádně zaznamenány a zanalyzovány. Pro tuto bakalářskou práci byla vybrána technika otevřeného kódování. Smyslem kódování je v jednotlivých částech odhalit spojitost, hledají se tedy souvislosti, spojitosti a stejná slova, která by konkrétně tyto respondenty spojovala. Na základě tohoto procesu bylo pro bakalářskou práci výzkumníkem vyzorováno těchto osm oblastí. (Hendl, 2016, s. 251)

Oblast č. 1: Složitě vztahy s rodinou

Pouze minimální počet respondentů uvedl, že jeho vztahy s rodinou jsou kladné. Vztahy s rodinou či s blízkými osobami však napravil čas. Respondent, který má za sebou výkon trestu odnětí svobody již několik let, uvedl, že zpočátku s ním rodina nechtěla mít nic společného, po letech se tyto vztahy napravily. Respondenti, kteří jsou propuštěni kratší chvíli, mají v mnoha případech s rodinou zpřetrhané vztahy. Ovšem všichni z respondentů by byli rádi, kdyby se jejich vztahy s rodinou vrátily do původních kolejí. Důvod proč rodina nechce komunikovat a být kontaktu s respondenty je především důvěra, která se špatně získává po té, co se rodina dozvěděla, že respondent bude muset vzít do výkonu trestu odnětí svobody. Dále i užívání návykových látek nevede k vytvoření důvěry a vztahů s rodinnými příslušníky.

Oblast č. 2: Komplikované bytové podmínky

V této oblasti, stejně jako v následujících níže uvedených, existují výjimky. Ale povětšinou respondenti mají velice bídné vyhlídky na bydlení. Pouze dva respondenti uvedli, že mají stálé zázemí. U ostatních respondentů došlo k tomu, že se nacházejí

v komplikovaných bytových podmínkách, jež jim bohužel neumožňují stálé bytové zázemí, které by zajisté potřebovali. Respondenty spojuje obava, co přinese zítřek, zdali budou moc bydlet stále u kamarádů v obývacím pokoji, nebo jestli jejich postavený příbytek za dobu jejich nepřítomnosti někdo nezničil či jejich majetek neodcizil. Tuto obavu sdílí i ti, kteří docházejí do nocleháren, jelikož jedinec nemá bohužel nikdy jistotu, zdali kapacita noclehárny nebude zcela naplněna a zda závislý uživatel nebude pod vlivem z některých psychotropních látek, jelikož by se jednalo o porušení řádu a jedinec by tak nemohl strávit noc v zařízení.

Oblast č. 3: Téměř nulové vyhlídky na zaměstnání

Po výkonu trestu odnětí svobody je pro osoby těžší sehnat zaměstnání, o to víc, pokud je jí osoba, která užívá návykové látky. S malou možností zaměstnání se potýkají téměř všichni respondenti. Dokonce před umístěním do věznice více respondentů uvedlo, že docházeli do zaměstnání, teď někteří z těchto respondentů zaměstnání nemají. Z výsledků však také vyplývá, že několik respondentů ani nemá žádnou snahu si nějaké pracovní místo sehnat. Věznice zprostředkovávají programy vzdělávací i pracovní, které jsou přínosné po opuštění výkonu trestu odnětí svobody a uplatnění jej v hledání zaměstnání. Dále jsou nápomocny i organizace, které se zabývají osobami po výkonu trestu odnětí svobody a napomáhají jim, v první řadě pomoci v hledání zaměstnání.

Oblast č. 4: Ohrožení či potenciální riziko ohrožení zdraví

Z odpovědí respondentů vyplývá, že většina z nich měla v minulosti některé problémy se zdravím v důsledku užívání psychotropních látek. Ostatní se tohoto problému obávají, jelikož většinou respondenti užívají návykové látky injekčně a riziko vzniku nemoci je vysoké, protože se stávají i takové situace, kdy uživatelé nemají čisté a sterilní pomůcky, které potřebují k aplikaci psychotropních látek. Jeden z respondentů uvedl, že se již stal nakaženým virem HIV, jelikož si látku aplikoval za pomoci již použité jehly.

Oblast č. 5: Jiný způsob aplikace návykové látky

Z odpovědí, které byly předloženy respondenty, vyplývá, že většina respondentů, kteří byli umístění ve věznici či vazební věznici změnili způsob aplikace psychotropních látek. U některých byl důvodem nedostatek materiálu, který se ve věznici nenacházel tak musel přejít na jiné psychotropní látky. U dalších to byli zase pomůcky, které by byly potřebné k zavedení návykové látky.

Oblast č. 6: Kriminalita spojená s návykovými látkami

Z odpovědí respondentů můžeme určit, že užívání či jiná manipulace s psychotropními látkami, vede ruku v ruce s kriminalitou. Tento fakt vycházel ze všech odpovědí respondentů, s výjimkou odpovědi jedné respondentky. Respondenty nelegální psychotropní látky vedly ke kriminalitě, ať už v důsledku jejich užití nebo v důsledku opatření. Pět respondentů se potýkalo se zákonem v důsledku užívání, distribuce či výrobě návykových látek. Jedinou odlišností byly typy psychotropních látek, se kterými respondenti takto nakládali.

Oblast č. 7: Spolupráce s postpenitenciární péčí

Spolupráce se zařízeními, které se věnují s bývalými vězni, je v rámci kódování jediná kladná společná oblast, která byla u respondentů vyzorována. Všichni respondenti navštěvují nebo v minulosti navštěvovali především probačního úředníka, který jim byl na blízku již ve věznici, a nadále s ním udrželi vztah. Není zde však zahrnuta jen práce probačních úřadů, ale také zejména zařízení zabývající se bývalými vězni, jejichž náplní je pomoc klientům s nástupem do zaměstnání, což je rozhodně velmi kladnou oblastí. Jak již vyplynulo z výzkumu, problémy se sehnáním vhodného pracovního místa mají respondenti často problémy, tudíž jim tento typ pomoci může velmi usnadnit a zkvalitnit jejich životy. Již výše zmíněné organizace, které jak bylo uvedeno, pomáhají bývalým vězňům s hledáním zaměstnání v prvotní řadě, ale dále také jim napomáhají s vyrovnání sociální situace i navozením kontaktu s rodinou a jejich začlenění do společnosti.

Oblast č. 8: Marihuana není vstupní bránou k dalším drogám

Z odpovědí je patrné, že názor, jenž oplývá společností, tedy zdali je marihuana vstupní drogou k ostatním návykovým látkám, není v tomto případě potvrzen. Tento fakt vychází z odpovědí respondentů na otázku, jaké byly návykové látky, které kdy užíli. Respondenti, kteří užívali či stále užívají tvrdší návykové látky, nikdy neměli zapotřebí užít měkkou nelegální látku, tedy marihuanu. Na opak respondent, pro kterého byla odpovědí pouze jedna ilegální látka, a to tedy marihuana, odpověděl, že neměl potřebu nikdy užívat další typy nelegálních látek. Je nutno podotknout, že hlavním důvodem toho to zjištění je sociální oblast, ve kterých se jednotlivý respondenti nacházejí. Respondent, jenž jako jedinou nelegální látku užil marihuanu, je ve spojení s dalšími osobami, které jí také užívají jako primární návykovou látku. To samé platí i u respondentů, kteří uvedli, že užívají psychotropní látky, které již spadají do skupiny tvrdších drog, nacházejí se ve stejném sociálním prostředí, tedy stýkají se s osobami, které tvrdé návykové látky také užívají.

Z výše uvedených oblastí, které byly identifikovány na základě rozhovorů, které proběhly s respondenty. Pouze jedna z osmi oblastí byla kladného charakteru. Dalších sedm oblastí spojovali respondenty v negativním světle.

6 INTERPRETACE A VÝSLEDKY VÝZKUMNÉ OTÁZKY

6.1 Interpretace výsledků

V této podkapitole jsou níže rozepsány a porovnávány odpovědi na otázky, které byly podány respondentům, na které následně odpovídali. Ačkoliv se jednalo o citlivé téma, pouze od jednoho respondenta nebyla poskytnuta odpověď.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Z šesti respondentů, kteří se účastnili výzkumu, čtyři respondenti odpověděli na tuto otázku, že jejich nejvýše dosažené vzdělání, které mají, je ukončení základní školy. Jeden z respondentů uvedl, že má zakončené střední vzdělání bez maturity. Jeden z respondentů má dosažené střední odborné vzdělání zaměřené na gastronomii.

Otázka č. 2: Jaké bylo Vaše zaměstnání před vstupem do výkonu trestu odnětí svobody či vazební věznice?

Ne všichni z respondentů měli zaměstnání před nástupem do věznice. Jeden z respondentů uvedl, že má stejné zaměstnání jako před nástupem do věznice, tedy že byl a je montérem. Další z respondentů uvedl, že před nástupem do věznice působil jako pomocná posila v kuchyni. Další respondent na tuto otázku odpověděl, že se živil různými pomocnými pracemi, které se právě naskytly. Zbylí tři respondenti, nebyli zaměstnání než, vstoupili do výkonu trestu odnětí svobody.

Otázka č. 3: Jak byste popsal/a Váš vztah k návykovým látkám před vstupem do věznice?

Tato otázka směřovala na to, zda respondenti měli zkušenosti před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody s některou z návykových látek. Z odpovědí respondentů vyplývá, že všichni měli kladný vztah k psychotropním látkám. Před vstupem do výkonu trestu odnětí svobody všichni z respondentů měli zkušenosti s některou z psychotropních látek ať už jako uživatel příležitostný tak jako uživatel závislí. U

všech respondentů se však dále jejich vztah k psychotropním látkám nezměnil. Všichni respondenti nadále psychotropní látky užívají.

Otázka č. 4: Jaké návykové látky jste užíval/a a jak často?

Odpovědi na tuto otázku byly různé, většina respondentů látky kombinovala s přidruženou látkou. Pověštinou se však jednalo o pervitin, dále heroin, subutex, prášky na spaní, toluen, meskalin a marihuanu. Jeden z respondentů uvedl, že jeho zkušenost s nelegální látkou byla jedinečně s marihuanou, kterou užíval denně nebo minimálně pětkrát za týden s přáteli ale i sám. Další respondent na tuto otázku odpověděl, že jeho zkušenost před nástupem do věznice byla s heroinem, subutexem a pervitinem, tyto látky užíval několikrát denně. Dalším respondentem uvedl, že jeho zkušenost byla s pervitinem, který užíval kdykoliv, kdy se vyskytla příležitost. Čtvrtý respondent na tuto otázku odpověděl, že se jednalo o prášky na spaní a toluen, tyto látky užíval dle jeho slov na uklidnění po práci. U pátého respondenta se jednalo o pervitin a heroin, který užíval denně. Poslední respondent užíval před nástupem do věznice toluen, pervitin, heroin i meskalin, stále a různě tyto látky kombinoval. Prvotní látku pro tohoto respondenta představoval toluen.

Otázka č. 5: Jakou formou byla provedena aplikace návykových látek?

U této otázky se naskytlo také vícero odpovědí. Jeden respondent uvedl, že návykovou látku aplikoval pouze způsobem, kterým je inhalace. Další z respondentů odpověděl, že si látky aplikoval injekčně. Další respondent uvedl, že si návykovou látku zaváděl všemi možnými způsoby. Návykovou látku inhaloval, užíval intranazálně, nitrožilně i per os, a v rámci kapslí si pervitin aplikoval do análu pro rychlejší a intenzivnější prožitek. U dalšího respondenta, proběhla aplikace návykové látky v rámci inhalace a zavádění látky do úst. Další respondent na tuto otázku odpověděl, že látky nejdříve inhaloval a později si je do těla zaváděl nitrožilně. Poslední respondent návykové látky inhaloval, užíval intranazálně, per os i nitrožilně.

Otázka č. 6: Navštěvoval/a jste před přesunem do věznice adiktologické zařízení? Pokud ano, které?

Dva z respondentů uvedli, že před nástupem do věznice žádné z adiktologických zařízení nenavštěvovali. Jeden z respondentů odpověděl, že u něj proběhla ústavní léčba na tři měsíce v zařízení mimo Prahu. Jeden z respondentů odpověděl, že u něj proběhlo ambulantní docházení na psychiatrii. Dva další respondenti docházeli do nízkoprahového adiktologického zařízení, kde využívali zejména program výměny jehel.

Otázka č. 7: Ovlivnilo u Vás užívání návykových látek či její distribuce Váš přesun do věznice?

Na tuto otázku jeden z respondentů odpověděl, že distribuce návykových látek může za jeho umístění do věznice. Další respondent uvedl, že důvodem trestu odnětí svobody byla výroba návykových látek. Dva respondenti uvedli, že byli odvedeni do výkonu trestu odnětí svobody za krádeže, které páchali pod vlivem psychotropních látek. Jeden z respondentů byl odveden do výkonu trestu odnětí svobody kvůli násilným činnostem páchaným po užití návykových látek. Jeden z šesti respondentů nebyl ve výkonu trestu odnětí svobody za trestné činy, které by se vztahovali k psychotropním látkám. V tomto jediném případě se jednalo o výživné, které respondent nesplácel.

Otázka č. 8: Které návykové látky jste ve věznici užíval/a a jak často?

Všichni respondenti až na jednoho užívali ve věznici stejné psychotropní látky jako na svobodě, u třech respondentů se vedle těchto látek přiřadila další vedlejší látka. Jeden z respondentů, u kterého byla odpověď na otázku, které látky užíval před nástupem do věznice, byly prášky a toluen, ve věznici se již jednalo o pervitin, heroin a subutex. Jediný respondent na otázku, „jak často užíval návykovou látku“, odpověděl, že ve věznici užíval příležitostně, jelikož nebyla vždy možnost užít psychotropní látku. Dále respondenti uvedli, že návykové látky ve věznicích užívali denně.

Otázka č. 9: Jakým způsobem jste je aplikoval/a?

Respondenti uvedli, že si ve věznicích látky aplikovali většinou stejným způsobem, jako tomu bylo tak před vstupem do výkonu trestu odnětí svobody. Jeden z respondentů látku inhaloval před vstupem do věznice tak tomu bylo i nadále. Další z respondentů si před vstupem do věznice látku aplikoval injekčně, tato možnost mu však ve věznici nebyla umožněna a tak se spokojil s ostatními možnými aplikacemi a to zejména intranazálně. Další respondent uvedl, že před vstupem do výkonu trestu odnětí svobody, psychotropní látky užíval hned několika způsoby, ačkoli se jednalo pouze o jednu psychotropní látku. Před vstupem do věznice tyto látky užíval jak intranazálně, nitrožilně tak i ústy i pomocí kapslí aplikoval do análu. Ve věznici však tyto látky aplikoval pouze ústy i intranazálně. Další z respondentů si před vstupem do věznice látky aplikoval pomocí per os a inhalace, jelikož se jednalo o toluen, kterým si následně napouštěl kus oděvu. Ve věznicích se jednalo o užití látky intranazálně a per os. Další z respondentů si na svobodě látky nejdříve inhaloval, následně si je vpouštěl do těla pomocí jehly. Ve věznici však tyto látky pouze užíval intranazálně. Poslední respondent si látky před věznicí také dopřával vícero možnými způsoby, ve věznici však tyto látky užíval ústy a intranazálně.

Otázka č. 10: Jakým způsobem se k Vám návykové látky ve věznici dostaly?

Na tuto otázku nebyl ochoten odpovědět jeden respondent, odpověděl, že se jedná o citlivé téma a nechce, aby se tato informace dále šířila. Nejčastější odpovědí respondentů byla, že se k nim psychotropní návykové látky nejčastěji dostaly přes balíky, které jim posílali jejich kamarádi. Dále se k nim návykové látky dostali, skrze návštěvy a od ostatních vězňů. Také jeden z respondentů uvedl, že i kromě psychotropních návykových látek vlastní vše potřebné Vietnamci, kteří s nimi byli umístěni ve věznici. Dále to byli zaměstnanci, kteří poskytovali vězňům návykové látky a rovněž je získávali i z práce, do které vězni docházeli. Jeden z respondentů také dodal, že získání psychotropních látek je ve věznicích mnohem snazší než na svobodě.

Otázka č. 11: Využil jste možnost vzdělávání se? Pokud ano, bylo Vám to přínosné po propuštění?

Čtyři respondenti uvedli, že nevyužili možnost vzdělávání se. Jeden z respondentů uvedl, že ano, účastnil se kurzu práce s lidmi a ošetrovatelství, ale práci v této oblasti nehledá. Další z respondentů odpověděl, že se zúčastnil na přípravě studené a teplé kuchyně, dosud nemá práci, ale na základě této možnosti ve věznici si respondent hledá zaměstnání v této oblasti.

Otázka č. 12: Jak dlouho jste po propuštění z věznice?

Na tuto otázku se nacházelo mnoho odlišných odpovědí. Jeden z respondentů uvedl, že, byl propuštěn teprve nedávno a to konkrétně v prosinci minulého roku, jedná se o nejkratší dobu po propuštění od všech ostatních respondentů. Další respondent odpověděl, že je na svobodě již třetím rokem. Následující respondent si nebyl jist rokem propuštění, ale na otázku odpověděl a uvedl, že to budou již dva až tři roky co je propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody. Další respondent uvedl, že je poměrně krátce propuštěn z vězení a je tomu půl roku. U dalšího respondenta se jedná o dva roky, co byl ukončen jeho trest v podobě odnětí svobody. Další respondent pobývá mimo pražské věznice nejdelší dobu. Tento respondent uvedl, že je to již šestým rokem, kdy byl propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody.

Otázka č. 13: Jaké máte vztahy s rodinou?

Respondent č. 1 uvedl, že jeho vztah s rodinou je stejně kladný jako před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody. Respondent žije se svojí přítelkyní a dcerou. Respondentka č. 3 uvedla stejnou odpověď, její vztah s rodinou neutrpěl. Respondent č. 6 odpověděl, že se jeho vztah s rodinou napravil až po několika letech. U dalších respondentů odpověď na tuto otázku nebyla již tak kladná. Tři respondenti uvedli, že po výstupu z výkonu trestu odnětí svobody s nimi jejich rodina nekomunikuje nebo jen jeden člen.

Otázka č. 14: Jaké jsou Vaše současné bytové poměry?

Jeden z respondentů uvedl, že momentálně bydlí v domě se svou přítelkyní a dcerou, jako tomu bylo před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody. Dva respondenti uvedli, že nemají stálé bydlení a přespávají u svých kamarádů. Respondentka odpověděla, že žije v podnájmu se svým přítelem. Dva respondenti využívají nocleháren, které jsou k dispozici pro osoby bez přístřeší.

Otázka č. 15: Které návykové látky užíváte a jaký je způsob jejich aplikace?

U této otázky všichni respondenti uvedli, že užívají stejné návykové látky, které užívali před výkonem i během výkonu trestu odnětí svobody. U jednoho jediného respondenta přetrvává stále jedna jediná aplikace a ta je pomocí inhalace. Další respondenti, kteří byli zvyklí si látku aplikovat jinak před vstupem do výkonu trestu odnětí svobody a během pobytu ve věznici si látku aplikují těmi způsoby, které se zrovna naskytanou. Záleží na formě psychotropní látky, která se uživateli naskytne. Většina respondentů však přešla zpátky na nitrožilní užívání nelegálních látek.

Otázka č. 16: Docházíte do některých zařízení zabývajících se osobami po výkonu trestu odnětí svobody?

Dva respondenti odpověděli, že docházejí k probační a mediační službě. Tři další docházeli v minulosti k probační a mediační službě. Jeden z respondentů na tuto otázku dále odpověděl, že si domlouvá zaměstnání přes nízkoprahovou organizaci, která pomáhá osobám po výkonu trestu odnětí svobody se zařazením do společnosti.

Otázka č. 17: Jaké je Vaše zaměstnání?

Jeden z respondentů uvedl, že pracuje stále jako montér, jelikož jeho povolání ho stále naplňuje a zaměstnavatel neměl problém ho i se záznamem v trestním rejstříku přijmout zpátky, jelikož odvádí dobrou práci. Další Respondent odpověděl, že pracuje jako výpomoc v kuchyni. Jeden z respondentů se snaží za pomoci organizace najít pracovní místo. Další tři respondenti jsou momentálně bez zaměstnání a neprojevila se u nich snaha, sehnat zaměstnání.

Otázka č. 18: V rámci užívání návykových látek, byl/a jste někdy vystaven/a riziku nakažení některou nemocí či bylo ohroženo Vaše zdraví?

Dva respondenti uvedli, že neměli nikdy problém s některou z nemocí. Jeden z respondentů odpověděl, že je nakažen virem HIV. Zbylí tři respondenti uvedli, že v rámci injekčního užívání psychotropních látek se nejméně jednou potýkali s abscesem.

6.2 Vyhodnocení výzkumné otázky

Pro tuto bakalářskou práci byla stanovena pouze jedna výzkumná otázka, která je níže vyhodnocena.

Výzkumná otázka č. 1: Má užívání návykových látek vliv na trestnou činnost?

Tato výzkumná otázka byla vybrána za účelem potvrzení, zdali se kriminalita pojí s návykovými látkami. Vztah k nelegálním návykovým látkám mají respondenti jednoznačně kladný. To bohužel zasahuje i do jejich kriminální činnosti, která je s užíváním návykových látek spojena.

Odpověď na tuto výzkumnou otázku zní ano. Z výzkumu vyplývá, že polovina respondentů byla pod vlivem psychotropních látek v době, kdy páchala trestný čin a následně za to byla zadržena. Ovšem dva další respondenti byli odsouzeni k výkonu trestu odnětí svobody za manipulaci či výrobu psychotropních látek, které sloužily k užívání pro další osoby. U jednoho respondenta však není odpověď na tuto otázku dále zkonkretizována, jelikož respondent uvedl, že důvodem pro jeho přesun do věznice bylo neplacení výživného. Můžeme se tak domnívat, že důvodem byla útrata finančních prostředků za psychotropní návykové látky.

ZÁVĚR

Bakalářská práce přináší problematiku týkající se užívání návykových látek ve věznicích, konkrétně tedy bývalými vězni, kteří byli umístěni ve věznicích a vazebních věznicích hlavního města Prahy.

V teoretické části této bakalářské práce jsou uvedeny oblasti, které se vztahují k této problematice. Je jím drogová problematika ve které byli charakterizovány jednotlivé drogy, uživatelé, systém péče a závislost. Dále se jedná o trestnou činnost, která přesouvá dále čtenáře k poslední kapitole pojednávající o vězeňství. Veškeré poznatky, které byly v teoretické části použity, vycházely z odborné literatury a legislativy.

Praktickou část tvořily strukturované rozhovory s šesti bývalými vězni, jež ve věznicích užívali psychotropní látky. Tyto rozhovory byly dále zanalyzovány, vyhodnocovány a provedlo se otevřené kódování. Dále je v praktické části vyhodnocena výzkumná otázka.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit míru užívání návykových látek bývalými vězni, kteří byli umístěni ve věznicích a vazebních věznicích hlavního města Prahy.

Na základě zmíněného rozhovoru s bývalými vězni se podařilo tento cíl splnit. Ve věznicích hlavního města Prahy se užívají různorodé návykové látky. Ať už se jedná o lehké drogy jako je marihuana tak po tvrdé jako je heroin. Všemi respondenty bylo uvedeno, že za doby jejich pobytu ve věznicích užívali návykové látky. Někteří z nich přešli na jiné psychotropní látky a většina respondentů musela zaměnit aplikaci návykové látky.

Míra užívání návykových látek ve věznicích je vysoká. Respondenty bylo uvedeno, že si mohli psychotropní látku aplikovat denně. Jeden z respondentů uvedl, že drogy ve věznici užíval nonstop. Z toho vyplývá, že přístup k těmto látkám byl velice snadný. Jeden respondent uvedl, že přístup k drogám ve věznici je mnohem jednodušší než na svobodě.

Dále byla před začátkem výzkumu stanovena výzkumná otázka, která zjišťovala, zdali, užívání návykových látek, má vliv na trestnou činnost. Z výzkumného vzorku, vyplývá, že mezi užíváním a kriminální činností vzniká jaká si spojitost.

Na toto téma již bylo provedeno několik výzkumů. Na základě nich vyplývá, že nejčastějšími látkami užívaných ve věznicích byly léky na spaní, pervitin, konopné látky a alkohol vyrobený ve vězni. Z výsledků z rozhovorů v praktické části vyplývá, že nejčastěji užívanými látkami byli subutex, pervitin, heroin. Jediné prášky na spaní se shodují s již provedeným výzkumem. Mezi látky, které se nevyskytovaly ve věznicích, a nebyly obsaženy ve výzkumech, patří kokain, LSD a lysohlávky.

Bakalářská práce představovala zajímavé a především citlivé téma, hlavně pro jejich respondenty. Pro praktickou část bylo velice těžké sehnat potřebný výzkumný vzorek.

Tato bakalářská práce by mohla sloužit jako potřebný materiál pro další výzkum zabývající se drogovou problematikou ve věznicích. Z výsledků, které vycházely, z rozhovorů potvrdily, že cesta k drogám ve věznici je jednoduchá. Řešením by tedy byla přísnější kontrola a maximální odolnost proti psychotropním látkám.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BLATNÍKOVÁ, Šárka a NETÍK, Karel. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti: (psychologické a kriminologické aspekty)*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. 115 s. Studie. ISBN 978-80-7338-063-2.

GILLERNOVÁ, Ilona a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. 280 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1293-3.

HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2., dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. 183 s. Studia VŠERS; 12. ISBN 80-86708-30-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN: 978-80-262-0982-9.

JŮZL, Miloslav a kol. *Epistemologická východiska penitenciární vědy*. Brno: Institut mezioborových studií, s.r.o., 2015. 235 stran. ISBN 978-80-88010-03-6.

JŮZL, Miloslav. *Penitenciaristia jako věda žalární*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017. 384 stran. ISBN 978-80-7452-131-7.

KALINA, Kamil a kol. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, ©2003. 2 sv. (319, 343 s.). Monografie; no. 1. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti 2: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil a kol. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Filia nova, 2001. 118 s. ISBN 80-238-8014-4.

KALINA, Kamil a kol. *Základy klinické adiktologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 388 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1411-0.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 173 s. ISBN 978-80-7367-908-8.

SANANIM, *Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 198 s. Rádci pro zdraví. ISBN 978-80-7367-223-2.

SOLNAŘ, Vladimír et al. *Systém českého trestního práva*. Vyd. 1. Praha: Novatrix, 2009. 157, 502, 283 s. ISBN 978-80-254-4033-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. 444 s. ISBN 80-7178-214-9.

VALENTA, Milan a kol. *Slovník speciální pedagogiky*. Vydání první. Praha: Portál, 2015. 317 stran. ISBN 978-80-262-0937-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

BENEŠOV OFICIÁLNÍ STRÁNKY MĚSTA. *Víte, co je to postpenitenciární péče?* [online] [cit. 2020-02-12] Dostupné z: https://www.benesov-city.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=219&id=40524

ČESKO § 1 zákona č. 555/1992 Sb., Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555>

ČESKO § 4a zákona č. 293/1993 Sb., Zákon o výkonu vazby. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-293#hlava3>

ČESKO. § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast1>

ČESKO. § 14 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p14>

ČESKO. § 20 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p20>

ČESKO. § 21 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p21>

ČESKO. § 28 zákon č. 169/1999 Sb., Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Zákony pro lidi. cz online*. © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-01-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

ZAOSTŘENO, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislost, „*Užívání návykových látek a hraní hazardních her ve vězeňské populaci*“ [online]. [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32756/796/Zaostreno_2017-06_v02.pdf

SEZNAM ZKRATEK

CNS – Centrální nervová soustava

GDPR - Obecné nařízení o ochraně osobních údajů

MKN – 10 – Mezinárodní klasifikace nemocí

THC – delta 9-trans-tetrahydrocannabinol

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka č. 1:

36

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Denisa Matanelli

Obor: Speciální pedagogika a vychovatelství

Forma studia: bakalářské prezenční

Název práce: Užívání návykových látek bývalými vězni hlavního města Prahy

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 15

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 9

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.